

TEHNIKE IN OBLIKE MP

Mednarodno poslovanje

predavanje 2

10.10.2006

Doc.dr. Maja Makovec Brenčič

VSEBINA

- Vzvodi in posledice globalizacije: tehnološke, trgovinske, institucionalne, investicijske, proizvodne...
- Internacionalizacija podjetij
- Različne oblike mednarodno rastočih podjetij
- Urejanje mednarodne trgovine

Kaj je globalizacija? Priložnost ali grožnja?

- **Kompleksen pojav: ekonomski, družbenoekonomski, neekonomski**
- Globalizacija je: večdimenzionalen proces, vključujoč ekonomske, politične in kulturne prvine, ki skupaj tvorijo novo kakovost
- Globalna internacionalizacija: trgovina, TNI, pogodbene oblike sodelovanja na vseh pomembnih trgih
- Globalna sopovezanost, ki terja globalno usklajevanje in povezanost dejavnosti na povsem nov način
- Proizvodnja enakih izdelkov za domačo porabo in tujino
- Naraščanje deleža tujih sestavin v proizvodih za domačo porabo in za izvoz
- ...

Kazalniki globalizacije

- Rastoč delež mednarodnega poslovanja in TNI
- Hitrejša rast deleža mednarodne trgovine v BDP ali prodaj lokalnih podružnic v primerjavi z izvozom
- Povečan pomen TNI in mednarodne proizvodnje
- Rastoč delež mednarodnih storitev
- Nastanek integriranih finančnih trgov
- Rastoč pomen ekonomije obsega, ekonomij prihrankov (skupna proizvodnja)
- Odločilen vpliv tehnologije in prenosa znanja na mednarodno trgovino in mednarodno poslovanje in druge oblike gospodarskega sodelovanja
- ...

Najbolj globalizirani trgi

- 1. medorganizacijski
- 2. porabniški

- Večina mednarodnega poslovanja je medorganizacijskega!

Vzvodi globalizacije: različni pogledi

- Tržni
- Stroškovni
- Okoljski
- Konkurenčni

Ali: neoliberalizem, poenotenja mednarodnih regulacij, prosti finančni in kapitalski tokovi, difuzija informacijskih in komunikacijskih tehnologij, družbena in kulturološka konvergenca

Globalizacija proizvodnje

- Iskanje stroškovnih prednosti
- Iskanje virov
- Učinkovitost/izboljšanje procesov
- Kakovost
- Bližina kupcem/odjemalcem/konkurentom
- Najnovejše: prenosi znanj in razvojnih centrov!

- Oblike nastopov: skupna vlaganja, neposredne investicije, strateška partnerstva/zveze, tehnološke mreže, prevzemi, konkurenčne strateške zveze...

Zmanjševanje trgovinskih in investicijskih ovir – liberalizacija!

- LIBERALIZACIJA SVETOVNE TRGOVINE – pospeševanje obsega trgovanja!
- Tarife, kvote, embargi, dovoljenja, administrativne in neadministrativne omejitve
- Urugvajska runda (GATT)/Doha-Quatar (WTO)
- Dvig neposrednih tujih investicij (FDI)- kje je Slovenija?

Institucionalni vidik globalizacije

- WTO (GATT)
- IMF
- WORLD BANK
- UNITED NATIONS
- UNCTAD
- OECD

...njihova medsebojna povezanost in vpliv na globalne tokove

Pregled ekonomskih integracij in mednarodnih integracij, ki vplivajo na urejanje MT

MEDNARODNE ORGANIZACIJE IN SPORAZUMI				EKONOMSKE INTEGRACIJE			
MEDNARODNE FINANČNE ORGANIZACIJE	MEDNARODNE EKONOMSKE ORGANIZACIJE	MEDNARODNE ORGANIZACIJE POVEZANE Z MT PRIMARNIH PROIZVODOV	OSTALE ORGANIZACIJE IN SPORAZUMI ZN POVEZANI Z MT	ZAHODNA EVROPA	VZHODNA EVROPA IN BIVŠA SZ	SEVERNA AMERIKA	POSKUSI INTEGRACIJ MED DRŽAVAMI V RAZVOJU
<ul style="list-style-type: none"> ▪ IMF ▪ WORLD BANK ▪ EBRD ▪ BIS 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ WTO ▪ OECD 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ OPEC 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ UNCTAD ▪ UNIDO ▪ UNCED ▪ FAO ▪ ILO ▪ WIPO ▪ Transportne konvencije ▪ Okoljevarstveni sporazumi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ EU ▪ EFTA 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ SEV/ CMEA/ COMECON ▪ CEFTA 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ NAFTA 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ASEAN ▪ ANDEAN ▪ LAFTA ▪ CACM ▪ MERCOSUR ▪ CARI-COM

Vir: Povzeto po Zajc, 2006.

Tehnološke spremembe in globalizacija

- Telekomunikacije in mikroprocesorji: učinkovitost medijev
- Internet in www
- Transportna tehnologija: kontejnerizacija, roll – on- off prevozi, paletizacija, kombinirani in multimodalni/integralni transport

Posledice: padec vrednosti informacije in komunikacije, dostopnost, hitrost: pogoj za globalnost!

Spreminjanje strukture globalne ekonomije

- Deleži svetovnega izvoza in uvoza se spreminjajo
- Sprememba strukture FDI: izjemna rast, prejemnice manj razvite (predvsem rastoče) države

Spremenjen svetovni red

- Triada
- Kitajska, Indija

- Širitev EU
- Nekdanja vzhodna Evropa
- Latinska Amerika

Internacionalizacija ali mednarodna rast podjetij

- Proces vstopa na tuje trge imenujemo **internacionalizacija**.
- ***Internacionalizacija podjetja*** se prične, ko podjetje s svojimi izdelki/storitvami vstopi na tuji trg, najpogosteje najprej z domačega trga oz. domicilne države.

Z vidika smeri in procesov jo delimo na:

- **Vhodno** (angl. inward internationalization; naravnana navznoter)
- **Izhodno** (angl. outward internationalization; naravnana navzven)
- **Kooperativno internacionalizacijo** (angl. cooperative/network internationalization)

Kakšna podjetja delujejo na globalnih trgih?

- **international company** – *mednarodno podjetje*; podjetje izvaja le nekaj enostavnih načinov in oblik mednarodnega poslovanja na majhnem številu trgov; podjetje ustanavlja svoje enote v tujini predvsem z namenom podpore pri zunanjetrgovinskem poslovanju
- **multinational company** – *multinacionalno podjetje*; izvaja različne oblike in načine poslovanja na številnih različujočih se trgih, vključno z različno lastniško strukturo delujočih delov (podružnic, hčera, vezanih podjetij...) podjetja; podjetje ustanavlja lastne enote v tujini z večjo stopnjo samostojnosti in proizvodno funkcijo v lastnem imenu, ne le v povezavi z matičnim podjetjem, pogosto se prenaša že znanje in razvoj

Različnosti ali podobnosti?

- **global company** - *globalno podjetje*; globalna prisotnost podjetja na svetovnih trgih z visoko stopnjo diverzifikacije načinov, oblik in lastniških struktur poslovanja; enote so običajno vodene iz enega centra in zasledujejo proizvodnjo izdelkov za svetovni trg na več učinkovitih proizvodnih in razvojnih lokacijah po svetu
- **transnational company** – *transnacionalno podjetje*; prilagodi se lokalnim potrebam ob hkratnem vzdrževanju globalne učinkovitosti; ključne dejavnosti podjetja v matičnem podjetju niso niti popolnoma centralizirane niti nekontrolirano centralizirane in v podjetju lahko obstaja več central

Multinacionalna podjetja (MNCs) in SME-ji

- Rast "neameriških" multinacionalk (npr. japonskih)
- Rast mini-multinacionalk!
- Pojav (mini) multinacionalk rastočih trgov – "nišni velikani" – priložnost slovenskih SME-jev!

OBLIKE URAVNAVANJA MEDNARODNE TRGOVINE

- Uravnavanje mednarodne trgovine razumemo kot sklop ukrepov, ki pospešujejo ali ovirajo razvoj mednarodne trgovine (Wild et al., 2006).

Razvrstitev ukrepov mednarodne trgovine

OVIRE MEDNARODNE TRGOVINE	POSPEŠEVALNI DEJAVNIKI MEDNARODNE TRGOVINE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Carine ▪ Kvote ▪ Embargo ▪ Bojkot ▪ Uvozne licence ▪ Samo-omejitveni ukrepi ▪ Lokalna zakonodaja ▪ Administrativne zamude (omejitve) ▪ Kontrola valute ▪ Kartelne omejitve ▪ Dokumentacija ▪ Standardi (npr. procesi, listine, embaliranje, ipd.) ▪ Davki (npr. DDV, davek na dobiček, davek na transport, ipd.) ▪ Kontrola nad tujimi neposrednimi investicijami	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Subvencije ▪ Izvozno financiranje ▪ Carinske cone (ekonomska področja) ▪ Posebne vladne organizacije

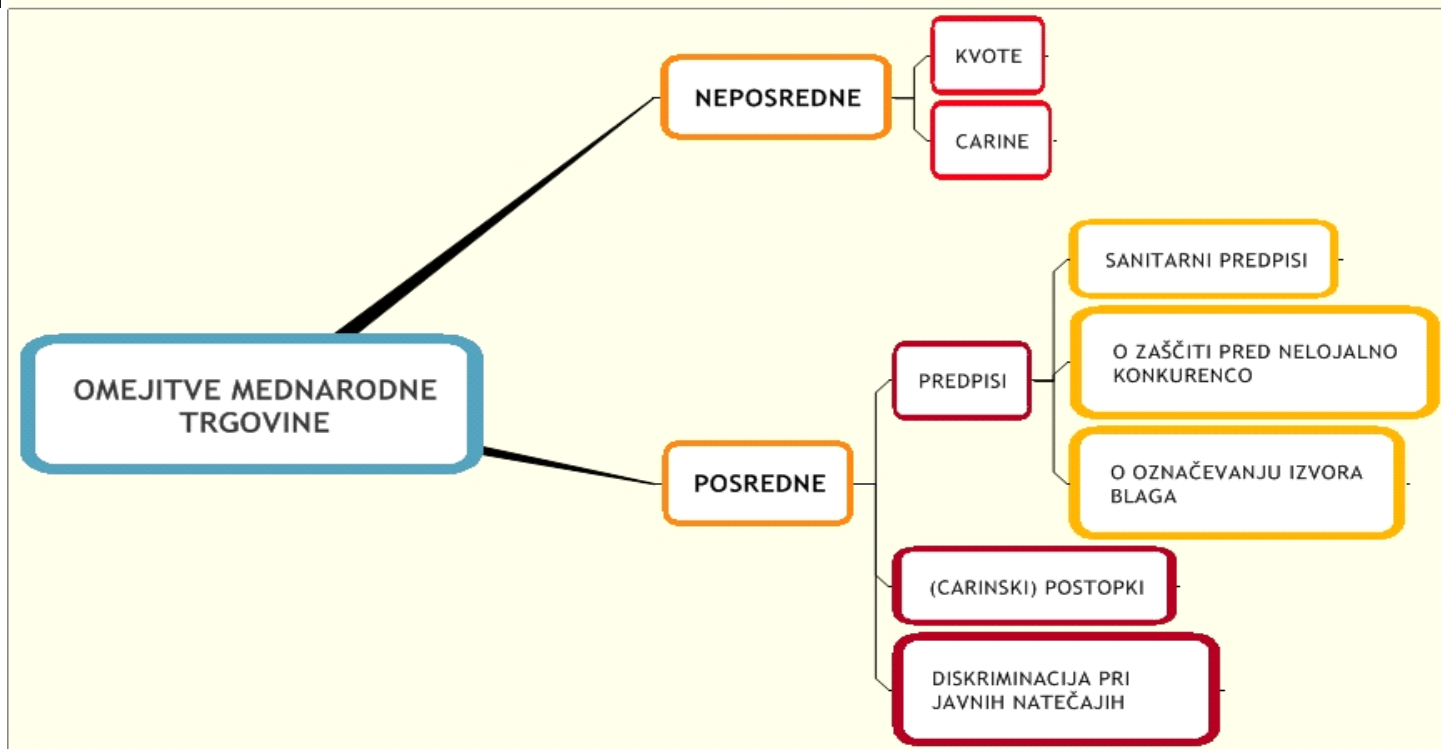

Pregled oblik uravnavanja mednarodne trgovine

- Uvozne omejitve.
- Zakon o lokalno proizvedenih sestavinah/delih izdelkov.
- Kontrola trga.
- Kontrola nad cenami izdelkov.
- Kontrola nad davki.
- Delovne omejitve.
- Konfiskacija. Omejena konfiskacija.

Primer oblik uravnavanja MT

Carinske in necarinske omejitve

- Carine: zaščitni, fiskalni učinek
- Po smeri: uvozne, izvozne, tranzitne
- Po načinu obračuna: ad valorem, količinske/specifične, kombinirane

- NECARINSKE OMEJITVE: kvote, smooomejitveni ukrepi pri izvozu, embargo, posebne količnske omejitve

POSREDNE OMEJITVE

- Strogi carinski postopek in njegovo izvajanje
- Predpisi, ki določajo zaščito pred nelojalno konkurenco
- Administrativne zamude
- Predpisi o označevanju izvora blaga
- Kontrola uvoza živali in živalskih izdelkov
- Sanitarni predpisi
- Diskriminacija pri izvajanju javnih razpisov
- Bojkot
- Prepoved posojil

POMEMBNO JE POZNAVANJE ZAKONOV IN UREDB!

Npr. CARINSKI ZAKONIK SKUPNOSTI,
ZAKON O IZVAJANJU CARINSKIH
PREDPISOV EVROPSKE SKUPNOSTI

- A) INTRASTAT
- B) TARIC
- C) ...

CARINSKI POSTOPKI Z EKONOMSKIM UČINKOM (ZICPES)

- carinsko skladiščenje;
- aktivno oplemenitenje (postopek uvoza zaradi proizvodnje za izvoz);
- predelava pod carinskim nadzorom;
- začasni uvoz blaga;
- pasivno oplemenitenje (začasni izvoz blaga na oplemenitenje).